

ASIA

Pirkanmaan kärjäoikeuden 2.5.2019 antama tuomio 19/119575, dnro R 18/7717

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että asiakohdassa mainitun kärjäoikeuden tuomion tuomiolauselman mukaan vastaajan oli katsottu syyllistyneen muun ohella 18.11.2016 -13.1.2017 tehtyyn identiteettivarkauteen syytekohtassa 4.

Rikoslain 38 luvun 9 a §:n mukaan identiteettivarkaudesta säädetty enimmäisrangaistus on sakkoa. Rikoslain 8 luvun 1 §:n mukaan syyteoikeus vanhentuu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään vuosi vankeutta. Kärjäoikeudesta saadun tiedon mukaan asia on tullut kärjäoikeudessa vireille ja jaettu käsittelyyn 20.12.2018. Tekoa koskeva haaste on kuitenkin annettu vastaajalle tiedoksi vasta 12.3.2019 eli sen jälkeen, kun kyseisen teon syyteoikeus oli vanhentunut.

SELVITYS

Asiassa puheenjohtajana toimineen kärjätuomarin 11.9.2019 päivätyn selvityksen mukaan asia on tullut kärjäoikeudessa vireille ja jaettu kärjätuomarille 20.12.2018. Asiassa on pyydetty neljältä asianomistajalta kirjalliset vaatimukset 10.1.2019 ja haaste annettu 12.3.2019 syyteoikeuden identiteettivarkauden osalta jo vanhennuttua. Kärjätuomarin mukaan tämän nopeammin haastetta ei ole pystytty työtilanne huomioon ottaen antamaan.

Kärjätuomarin selvityksen mukaan kysymyksessä on inhimillinen erehdys, johon on vaikuttanut useampi seikka. Asiassa on nostettu syyte vain hieman ennen rikoksen vanhentumista, eikä asiakirjoissa ole ollut mainintaa vanhentumisesta. Asia on käsitelty istunnossa melko pian asian tultua vireille kärjäoikeudessa, teonkuvaus on tunnustettu ja muut syytekohtat ovat olleet vankeusuhkaisia. Tapauksessa on lisäksi tapahtunut sihteerinvaihdoksesta johtuva tiedonkulun katkos. Näissä olosuhteissa syyteoikeuden vanhentuminen on jäänyt kärjätuomarin mukaan huomaamatta.

Kärjätuomari kertoo selvityksessään asian tulleen vireille Turun hovioikeuteen ja ilmoittaneensa hovioikeudelle tapahtuneesta virheestä.

Oikeuskanslerinvirastoon on hankittu Turun hovioikeuden 24.6.2020 antama päätös 20/122864, dnro R 19/1075. Hovioikeus on päätöksellään hylännyt syytteet käräjäoikeuden syyksi lukeman vanhentuneen teon osalta ja luettuaan vastaajan syyksi edelleen muut syytteissä mainitut teot alentanut rangaistuksen 20 päivän vankeusrangaistukseksi.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 38 luvun 9 a §:n mukaan identiteettivarkaudesta säädetty enimmäisrangaistus on sakkoa. Rikoslain 8 luvun 1 §:n mukaan syyteoikeus vanhentuu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään vuosi vankeutta. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt syyteoikeuden vanhentuneen identiteettivarkauden osalta ennen haasteen tiedoksi antamista, eikä vastaajaa olisi siten saanut tuomita tästä teostaan rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti syyteoikeuden vanhennuttua asian tultua hänelle jaetuksi ja tuomitessaan vielä vastaajan vanhentuneesta teosta.

Vastaaja on käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden hänelle syyksi luettujen tekojen ohella identiteettivarkaudesta yhteiseen 50 päivän vankeusrangaistukseen. Kyseisen teon syyteoikeus oli vanhentunut ennen haasteen tiedoksi antamista. Turun hovioikeus on myöhemmin hylännyt syytteet vanhentuneen teon osalta ja alentanut rangaistuksen muiden syyksi jäävien tekojen osalta oikeudenmukaiseksi ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaiseksi 20 päivän vankeusrangaistukseksi.

Käräjätuomari kertoo selvityksessään ilmoittaneensa hovioikeudelle tapahtuneesta virheestä ennen asian käsittelyä hovioikeudessa. Asiassa oli nostettu syyte vain hieman ennen rikoksen vanhentumista ja aikaa haasteen antamiselle on ollut vähän. Virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle vahinkoa sen menetettyä merkityksensä säännönmukaisen muutoksenhaun seurauksena. Virhe osoittaa kuitenkin moitittavuutta käräjätuomarin menettelyssä ottaen etenkin huomioon, että vanhentuminen on tapahtunut sen jälkeen, kun asia oli jaettu käräjätuomarille käsittelyä varten ja se on käräjäoikeuden istunnossa käsitelty syyteoikeuden identiteettivarkautta koskevilta osin jo vanhennuttua.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen. Se saattaa vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena.

Rikosvastuu edellyttää mainitun pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt muita merkittäviä moitittavuutta lisääviä seikkoja, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäisenä.

Vaikka käräjätuomarin virhe on omiaan vähentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaikka virhe on tapahtunut hänen tehtäviensä ydinalueella eli lainkäyttöratkaisun tekemisessä katson,

että virhettä voidaan edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen pitää tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön tarkoittamalla tavalla vähäisenä. Käräjätuomarin menettelyä on tämän vuoksi tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa. Käräjätuomarin menettelyn virheellisyyttä on pidettävä kuitenkin siinä määrin vakavana, että annan hänelle jäljempänä tarkoitetun huomautuksen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta. Syyteoikeus oli vanhentunut asian ollessa käräjätuomarilla käsittelyssä.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään.

Lähetän päätökseni tiedoksi Turun hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen